Řima zplozenci.

Historický román

—od—

ALFREDA MEISNERA.

Novicka Marcelina.

(Pokračování.)

Běhaje s místa na místo nalezl zase v houštině vidle; houští bylo na jedné straně polámáno a pošlapáno.

Ulámané ratolesti a větvice byly ještě čerstvé.

Nežli ještě postačil Kupkovi čas k přemýšlení, jak by si věc vysvětlil, již zase nad tímto místem objevil odpadky hnoje a o něco dále, kdež byla půda hlinitá a měkká patrné zářezy kol a šlápěje volské.

"Že tudy projel hnojník, jest na biledni," rozumoval Kupka, "ale proč, a nač, a kam? — Nad těmito otázkami zůstává mně rozum stát!"

Běžel kus cesty, až se octnul v dlouhém úvozu kamením zcela posetém. V úvoze byly dvě hromady hnoje, obnášející as tolik, co bylo na vůz hnoje naloženo.

Při tomto objevu spráskl Kupka ruce.

"Sem si zajede ten hlupák, kam by žádný blázen s vozem se neodvážil; při tom ztratí bič, vidle a konečně složí tu hnůj! Kdož tomu porozumí? Je to k zbláznění! O, do toho sám ďábel vstrčil své prsty. Všech čtrnáct svatých pomocníků, pomozte mi nyní!"

Ale přese všechno naříkání a přese všechny nábožné vzdechy byl to přec jen poklad, který mu na srdci ležel a bez ustání před očima se mu blýskal.

Když byl všech čtrnáct pomocníků vyzval k podpoře, obrátil bič, jejž byl sebou vzal, a šťoural ním ve hnoji, aby se přesvědčil, zdali v něm ničeho nevězí.

K svému největšímu žalu ale seznal, že bylo šťourání marné.

Tu v značné dálce zařvalo nějaké dobytče, vůl nebo kráva.

Kupka vymrštil se jako kapr v rybníce a uháněl ihned v tu stranu, odkud řvaní zdálo se přicházeti.

Dral se houštinami, nedbaje ani bahnišť ani příkopů, běžel dlouho, až se řvaní opakovalo a sice nyní již hlasitěji a více v pobliží, tak že Kupkovi, jenž se byl v těchto místech velmi dobře vyznal, nezbývalo pochybnosti, že řvoucí hovado nalezá se na nedaleké pasece.

Paseka ta v lese byla zorána na pole značného objemu a náležela klášteru.

Kupka se nemýlil.

Ještě ani nedošel k samému okraji lesa, viděl již skrze stromy oba své voly ležeti ve prostřed zeleného osení ozimního, ježto bujně rozkládalo se na poli. Vůz, k němuž dosud byli zapřaženi, ležel zvrácen za nimi. Pole bylo místem hojně spustošeno a osení hojně spaseno.

Kupka, pohnán neodolatelnou jakous mocí, vrhl se na své voly, kteřiž pohřížení jsouce v dumavém přežvykování, pohlíželi naň zcela klidně a v úzkosti srdce svého promluvil k nim takto:

"Ty němá tvář, zavolala jsi mne, mluv tedy dále, mluv více! Co se přihodilo? Co se stalo? Jak dlouho jsi již na tomto místě? Čeho víte o Václavovi? Nemáš li ale tlamu k mluvení, nýbrž jen k žrádlu a chlastu a k zpustošení cizího osení, pak na místě zhyneš mou rukou —"

A uchopiv přední konec voje, mlátil Václavovým bičem voly přes hlavy a oči tak nemilosrdně, že tito vyděšeně se pozvedli a se plašili.

Vzpamatovav se poněkud, promluvil konečně sám k sobě, zdrcen takřka děsným přesvědčením:

"Nyní jest mně vše jasno! Největším blbcem bych musil být, kdybych jen na okamžik déle chtěl pochybovati. Václav upláchnul. Padouch je ten tam! Voli, jež byl nechal v lomu státi, puzeni hladem a žízni, sami od sebe vlékli vůz dále. Na cestě [illegible]l dříve bič, pak vidle s vozu, [illegible]ečně v úvozu skácel se i vůz, [illegible]dež skoro všechen hnůj leží. Není pochybnosti. Ani ve snu nebylo by mně napadlo, že ten pitomný strašpytel má tolik zmužilosti v těle, aby vyvedl takový pekelný kousek. Ale zlato láká, zlato přemůže všecko! Zlato promění zbabělce v reka, přiměje chromého k běhu. Oh, všeho toho já sám nesu vinu! Já sám vzbudil jsem v něm laskominy. — Proč jsem mu prozradil, že v soudku i v bedně vězí celé poklady. Pokud se to nedověděl, svíjel se strachem na slámě. Když jsem mu otevřel oči, hned stal se jiným člověkem, a jeho náhlá povolnost a ochotnost mohla již sama o sobě vzbudit ve mně podezření k mé vlastní výstraze. Nyní ovšem všecko nahlížím — ale příliš pozdě. S polovicí se nespokojil, chtěl mít všecko, právě jako já, nebo dříve nebo později byl bych ho o všecko ošálil. Jemu se to lépe podařilo, ošálil mne! Jaký byl jsem hlupák? Kam se jen obrátil? K čemu se odhodlá? Neprozradí se? Ale toho nemám se co obávati; kdo mne ošidil, ten nenechá se ošiditi jiným! Bůh ví, že bych si od srdce přál viděti ho na šibenici — a přece při všem tom musím mu přáti, aby proklouzl a protoukl se svým lupem, jinak by šlo také o mou kůži!"

Za takového a podobného přemítání pozvedl Kupka konečně vůz a odejel s ním z osení na cestu v lese, kteráž vedla k lomu.

V lese uvázal voly ke stromu, neboť hořel dychtivostí proskoumati ještě obě místa, jež byla určena k uschování uloveného pokladu.

Napřed navštívil strmé úbočí lesnaté výšiny. Cesta k němu vedla z části vazkou hlinovatkou, na kterěž následkem deště po celou noc trvajícího byly se utvořily tisíceré kalužinky. Byloť nemožno, aby kdo tudy šel, aniž by zřejmých stop po sobě nezanechal, a jelikož Kupka žádných šlépějí nenalezal, bylo patrno, že v těch místech nebyl. Vůbec nelze bylo pochybovati, že pacholek v horní části pahorku ani nebyl, anať žádná jiná cesta k němu nevedla.

Nicméně nedal se Kupka tím zdržeti, aby neprohledal celý ten svah.

Brzy dospěl na plochou vysočinu, na kterěž mohutné smrky stály jako nebetyčné sloupy. Pro Kupku to bylo místečko velmi známé. Slídilť zde ještě lonského roku po divokých holubech.

Prohlížeje s výše příkrou stráň, pískem a kamením pokrytou, přesvědčil se ještě více o správnosti svého dřívějšího úsudku. Nikde nebylo ani známky, že by půda byla na některém místě násilně porouchána, naopak stružky deštěm vymleté a rozličně se křižující dokazovaly, že za posledních čtyryadvacet hodin nebylo človíčka v těchto místech.

Pln trapných trampot vracel se Kupka.

"Holomek upláchnul!" povzdechl sobě. "Tady nebyl, toť jisto. Podívám se ještě k Ohři, ačkoli vím napřed, že moje hledání tak marné bude, jako tady. Jsem podveden a zůstanu podveden."

Když byl Kupka přišel k řece, ubíral se podél břehu skrze holé břízy, až dospěl k místu, kdež s jedné strany rozpukané, křovím obrostlé balvany skalin, s druhé pak kolmá, srázná stěna svíraly řečiště. V těch místech as na čtvrt hodiny ubíhala řeka úzkým a těsným úžlabím. Byla právě rozvodněna a sem tam proudila silně; voda se kroužila na mnohých místech v divém víru, šumíc při tom, jako by stěnala. Zde chtěl ukrýti Kupka ve srozumění s Václavem svůj lup. Nelze popírati, že místo takové k tomu účeli velmi dobře se hodilo.

Kupka vyzul se z bot, neboť bylo mu podle skalin pravého břehu na mnohém místě vodou se broditi. Zklamaná naděje jeho nicméně nebyla s to, otupiti bystrost jeho zraku a důkladnost jeho pátrání. Jestřábí jeho oko těkalo s místa na místo, ani koutek sebe nepatrnější nezůstal nehledán, ale vše bez výsledku.

Takto váhavým krokem prošel již skoro celou úžlabinu, na jejímž konci náhlým ohybem řečiště přechází v širší prohlubinu s prostranějšími břehy, až konečně vstoupí na rovnou pláň.

Když byl Kupka uzřel ostrý záhyb úžlabiny, kterýž byl jaksi branou u jejího vchodu, zachvěl se po celém těle a jako přimrazen zastavil se s očima v ta místa upřenýma.

Lidské nohy, obuté v hřbetové boty, vyčnívaly za skalinou až nad kolena. Šlapadla noh byla splachována vlnami Ohře.

Kupka vytrhl se brzy ze svého zkamenění, a jako zběsilý dral se úžlabím ku předu.

Tu ležel Václav na hřbetě, zsinalý a ztuhlý, s očima a ústy napolo otevřenými, na hlavě zbrocen temnou speklou krví. Nedaleko odtud ležela jeho čepice, rýč a motyka.

Kalužina pod jeho hlavou byla naplněna vodou krví zbarvenou.

Kupka vykřikl, vrhl sebou na zem, bil se do hlavy a v líce a rval si vlasy. Nevířila v něm snad bolest nad neštěstím sluhovým, nýbrž vztek nad jeho vlastní nehodou.

Pošel Václav náhodou, anebo byl zavražděn?

Toť otázka, která opět vzbudila Kupku k úplnému sebevědomí, tak že zase povstal se země.

Rozhlížel se pátravým okem po děsném jevišti avšak ani polohu mrtvoly, ani nalezené nářadí, ani jiná okolnost nedovolovaly souditi, že by v těch místech se udál nějaký boj neb zápas.

Kupka prohlížel nyní mrtvého, nenalezl ale jiného poranění, leč na hlavě, kdež blíže temena byla rána as dva palce dlouhá. Když byl ale tělo pozvedl, aby si i zadek jeho prohlédl, tuť shledal, že jest vaz zlámán.

Všecky okolnosti nasvědčovaly tomu, že pacholek spadl se stráně. Bylo však také možno, že byl se stráně svržen. Nicméně k domněnce takové nebylo posud žádných známek po ruce.

Co ale stalo se s bednou a soudkem? Byly ukradeny? A kým? Toť byly nové otázky, deroucí se mocně v popředí, kteréž ale nelze bylo ihned zodpovídati.

V případě, že byl Václav náhodou pošel, — a pomýšleti na cizí násilí nedovolovaly posud okolnosti — tuť byla otázka, zdali nalezl smrt před zakopáním pokladu, anebo po uschování jeho.

Aby v té příčině panující temno aspoň poněkud objasnil, jal se Kupka prohlížeti rýč.

Rýč byl zcela nový, téhož dne z kovárny přinešený, když byl Václav poprvé obdržel rozkaz k odvežení ukradených věcí.

I zaradoval se Kupka srdečně při prohlížení rýče. Hrot nástroje byl kolem do kola otřen a ohlazen, z čehož lze bylo souditi, že rýč dlouho pracoval v pevném kameništi.

"Václave!" zvolal Kupka s jakýmsi pohnutím, "tys byl přece jenom dobrá duše! Jakou křivdu jsem ti činil! Ubohý, odpusť mně moje podezření! Byls věrným sluhou, konal jsi svou povinnost až do posledního vzdechnutí! O Václave, byls přec dobrá duše!"

Nový život dmul opět prsa zištného a statkuchtivého náruživce, když se byl dopídil nitky naděje, ač posud velmi slabé, že snad poklad jest zemí pokryt, a že mu lze bude nalézti jej. Hned na to klesala valně jeho mysl, vyhlídkou na bohatství rozčilená.

Povrch příkré stráně byl tak rozsáhlý, že nelze bylo, při vší píli nalézti poklad na takovém prostoru zakopaný.

V té příčině byl Kupka dalek všeho sebeklamu. Trudné rozčilení, v jakémž se nyní nalézal, vedlo jej v opáčném směru až na pokraj zoufalství.

A skutečně vytrhl šátek z kapsy, učinil na něm oko a chtěl se na některém stromě oběsiti; avšak obnovená myšlénka na soudek a bednu přec ještě v čas odtáhla ruku jeho od provedení takového zámyslu.

Nejvíce lákalo jej, uchopiti se ihned motyky a rýče a pustiti se do prohledávání na rozličných místech; avšak pohled na mrtvolu výstražně jej napomínal, že není na čase, něco takového podnikati.

Na tomtéž hnojníku, na němž vyvežen byl drahocenný poklad, vežena byla po krátké chvíli mrtvola Václavova dolu k Doxanům.

Kupka kráčel se svislou hlavou a truchlivou tváří za vozem, a mezi všemi útrapami, jež v tomto okamžiku svíraly jeho hříšnou duši, byla myšlénka na ztracený až posud poklad nejtrudnější a nejnesnesitelnější.

—IX—

V tétéž době, když vypravované příběhy v malém městečku Doxech dospěly k takové výši, panovalo v sídelním městě říše radostné rozechvění a jásání nad nábožensko-politickou událostí, kteráž v dějinách křesťanstva neslýchána byla od časů Karla Velikého.

Papež Pius VI., Antonio Braschi, s nádherným komonstvem kardinálů a jiných vysokých hodnostářů církevních vydal se z Říma na cestu, aby ve vší slávě navštívil Vídeň.

Krok ten papežův postačoval u vysoké míře, aby vzbudil svrchované udivení nejen mezi národy, nýbrž i u všech dvorů evropských. Od časů Lva III. žádná tiarou korunovaná hlava nevydala se tak hluboko na sever, aniž od těch dob z dlouhé řady papežů poctil některý svou návštěvou některého mocnáře v jeho sídle.

Byliť papežové uvykli, každého panovníka považovati za svého vasalla, jejž milostivě přijímali v Římě, udělujíce mu povolení, aby políbil jejich střevíc, při tom však ani o vlas neupouštějíce od svých domnělých právomocností, i když byli v úzkostech postaveni a na cizí pomoc odkázáni.

Ani tehdáž zajisté nebyla to skromnost, laskavost a blahoskionnost, kteráž přiměla Pia VI. k daleké cestě do Vídně, nýbrž pouhá nouze a u nejvyšším stupni ohrožený prospěch církve.

Lev III. byl od svých vlastních Římanů přepaden, utrýzněn a do kláštera zavřen, kdež se mu hrozilo vyloupáním očí; uprchnuv, spěchal na Májové pole blíže Paderbornu, kdež trůnil veliký císař Franků, od něhož chtěl si vyprositi pomoci a ochrany, mimo to však také trochu pomsty. Navrátil se opět do Říma, obklíčen sborem halapartníků, Sasíků, Franků, Frisů a Lombardů, slavil nádherný vjezd, a pod záštitou cizácké posádky položil základ k budoucí moci papežův. Cesta papeže Lva III. zajisté nebyla marna.

Pius VI. spěchal do Vídně, aby úpadku této moci byla přítrž učiněna. Doufal, že osobním působením a přímou domluvou k srdci mocnářovu více vymůže, než by dokázal sebe rozsáhlejším vyjednáváním písemním. Domníval se, že zastaví císaře na dráze oprav církevních a v osobě jeho sám hrdý a mohutný Řím s prosbou v ruce stál na půdě pestronárodné říše Rakouské.

Kdož mohl také předvídati, jak daleko sahati budou započaté reformy! Proslýchaloť se, že císař zamýšlí církev ve své říši zcela odloučiti od Říma a vymaniti ji z poddanosti moci papežské. Církev rakouská neměla se déle nazývati římsko-katolickou, nýbrž německo katolickou.

Aby záměry Josefovy bylo lze správně posouditi, nevyhnutelno jest seznámiti se s tehdejší dobou a nahlédnouti ve způsob smýšlení tehdejšího duchovenstva.

Veškerý stav duchovní, jehož historické osvětomravné povolání již dávno se bylo vytratilo, klesl v ohledu morálním hluboko, z části přepychem a zahálkou, z části chudobou a duševním zanedbáním. Část jeho obývala kláštery, ježto více se podobaly palácům knížecím nežli útulku mužů, kteří se zřekli všech marností světských a veškeré nádhery; část jiná potulovala se v samolibé žebrotě a špíně po krajích, podobajíc se mohamedánským fakírům. Duchovní řády rozštěpovaly se za příčinou směšných malicherností, kapucíni a františkáni svářili a pronásledovali se vespolek, nemohouce se shodnouti, zdali kapuce jejich mají býti zahroceny anebo zaokrouhleny. Mnichové všech druhů a barev vedli obchod s žehnáním, svatými pozůstatky, lístky sv. Lukáše, prostředky léčivými a amulety; při slavnostech řádových s kazatelen prohlašovali nejpytomější tak zvané zázraky a u kostelních dveří vyvěsili tabule, na nichž psáno, že zde obdržeti lze "plnomocné odpustky." Nesčíslná místa poutnická okrádala tisíce pracujícího lidu o čas potřebný k vzdělávání rolí, nepřehledné řady svátků a slavností zdržovaly lid od práce. Celá tato soustava duchovní správy směřovala jedině k pomatení myslí lidských, k rozšíření pověry a k vychování lenochů; duchovenstvo vypěstovalo takovéto ovoce.

Nyní ale mělo býti vymetáno. Nově zřízené semináře měly odchovávati zcela jiné pokolení kněžstva a světské školy měly rozšiřovati duchu časovému přiměřenou vzdělanost. Zanášení peněz do Říma mělo přestati.

Snadno lze nahlédnouti, že se tu jednalo o nadvládu římskou a že tudíž nezbytně zapotřebí bylo, přivésti Josefa II. na jiné myšlénky. Avšak cesta Pia VI. mimo obrácení císaře měla také jiný účel. Zamýšlel totiž Svatý otec, objevením svým osobním v říši rakouské všechny své přívržence a přátele zastaralých obyčejů v náhledech posavadních utvrditi, zároveň ale také posouditi smýšlení lidu, aby v případě nepovolnosti císařově směřiti mohl závažnost odporu, s jakým by se as potkal císař Josef.

Zdálo se, že tento účel dosažen bude v takové míře, jakéž ani nelze bylo se nadíti. Neboť celá cesta, jakmile Pius VI. překročil pomezí rakouské, podobala se průvodu vítězoslavnému; papež byl nejen v obcích vesnických, nýbrž i v městech, jimiž se ubíral, předmětem pravého zbožňování. Bez přetržení, ve dne i v noci, hrnuli se zástupové lidu do Vídně. Dne 22. března, v pátek před květnou nedělí, měl papež zavítati ve Vídni. Císař vyjel mu vstříc až za Nové Město vídeňské a zdálo se, že dobrá polovice Vídně šla s císařem. Daleko od sídelního města stála uherská i polská garda v plné své nádheře. Konečně objevil se dlouho očekávaný papež a byv od císaře s hlubokou úctou přivítán ubíral se zdlouhavě s komonstvem dvou set povozů, kdež za zvonění veškerých zvonů slavil svůj vjezd. Ubytován byl v hradě císařském.

Po dva dny neobjevil se Pius u veřejnosti, teprvé dne 25. března vyšel ze svých komnat. Ve třech vozech jel s průvodci svými ku klášteru kapucínův, s kterýmiž jsme se již seznámili — ač jsme je neseznali s nejlepší stránky. V kostele klášterním četl tichou mši bez průvodu hudby neb zpěvu, načež navštívil prostě, téměř chudičké večeřadlo klášterní. K jeho rozkazu byla klausura na několik hodin vyzdvižena, dámy nejvyšší šlechtě náležející spěchaly do kláštera a padajíce papeži k nohoum — mniši ustoupili v pozadí — přijímaly požehnání.

Páter Innocenc také byl přítomen v kruhu klášterníků. Zraky jeho, rozhlížejíce se po podivné směsici lidu, vracely se povždy zase k papeži, jejž považoval jaksi za svatého, světlem nebešťanů ozářeného. Kapucín vězel mu ještě příliš hluboko v srdci.

Innocenc neporušil přísahu, kterouž učinil v oné noci; oznámil o vězeních klášterních, co věděl; věrně sepsal vše, co viděl v onné památné noci, a rukou svého přítele, Čecha Pokorného, podal o všem zprávu císaři samému v chodbě kontrolorské. Od těch dob, co byl spis odevzdal, vedl život velmi trapný, zmítán jsa starostí a vnitřním nepokojem. Dostala-li se zpráva jeho v císařské kanceláři nějakému příznivci mnišstva do rukou, mohl býti Innocenc s plnou jistotou připraven na to, že se stane obyvatelem žaláře, jenž úmrtím starého Nikomeda byl uprázdněn. Nicméně až posud bylo vše ticho, jako by byl spis do ohně vržen, aniž by ho kdo přečetl.

V chování kvardina a klášterních bratří neustala ani nejmenší změna, tak že bylo se domnívati, že klášterníci o vznešené zrádě Innocencově nemají žádného tušení; — na druhé straně pak spravedlnost císaře dlouho otálela. Patero uvězněnců úpělo po sud v podzemním sklepení, v němž každá minuta prodlouženého pobytu přinášela nová muka — a zde, jako na posměch, dlel náčelník a velmistr svých biřiců, oslaviv sídlo jejich svou návštěvou. Jaké to množství odporujících sobě pocitů vířilo v prsou Innocencových!

Návštěva papežova "ozářeného světce", v klášteře kapucínském měla ostatně také svůj politický význam a vzešla z předchozího dlouhého a zevrubného uvažování a vypočítání. Před nedávnem odmítnul papež žádost za slavnou zádušní mši v Římě za zemřelou císařovnu Marii Terezii — a dnes první jeho východ měl býti návštěvou její hrobky. V záři pochodní sestupoval Pius po schodech do panovničí krypty, kdež před rakví zesnulé císařovny po několik minut trval v modlitbách. Kdež bylo vhodnějšího prostředku k dotknutí se nejsvětějších citů synových?

Také doba velikonoční byla velmi dobře zvolena k návštěvě císařské Vídně. Poskytovalať papeži příležitost, vystoupiti častěji u veřejnost s trojitou korunou na hlavě — a Pius byl krásný kmet, pln důstojnosti a velebného mravu, a sněhobílý talár, hedvábná, bílá, kožešinou lemovaná mozzetta i zlatá, drahokamy posetá mitra. krášlily jeho zevní velebnost velmi ozdobně. Takto přioděn objevil se také brzy v romantickém polosvětlu chrámu svatoštěpánského. A získal sobě všeobecný obdiv, kterýž přešel v nejněžnější soucit a v hluboké pohnutí mysli, když na zelený čtvrtek jal se obmývati nohy dvanácteru starců. Výkon ten považován byl za nebeské[illegible] za Kristem se beroucí pokor[illegible] muže, jenž se jindy neobjev[illegible] jináče než v slávě a nádheře, [illegible]klíčen všemi odznaky hrdého panovníka orientalského.

Mezi tím putoval střevíc od domu k domu, aby i od těch byl políben, kdož nemohli nebo nechtěli se prodrati davem lidu, jenž bez přetržení provázel papeže krok za krokem. Hlavně v domech šlechty obíhal střevíc, avšak i lože nemocných navštěvoval.

Takto přiblížila se neděle velikonoční, den krásný a jasný, v plné záři probouzejícího se jara. Celá Vídeň byla na nohou. Na náměstí svatoštěpánském vytáhla jednotlivá oddělení vojska k udržení pořádku a k uzavření všech ulic od císařského paláce až ku hlavnímu chrámu pro jakýkoliv povoz.

Okolo deváté hodiny stálo as 30,000 lidí na zmíněném náměstí a v ulicích vedlejších. Zvony zaduněly, papež vycházel z císařského hradu.

V čele průvodu koňmo jede papežský křižník, mladý to prelát v oděvu violovém; jemu následuje jízdná garda šlechtická. V středu gardy jede Pius v císařském voze, proti němu sedí v kočáře Migazzi, kardinal-arcibiskup vídeňský a hrabě Batthyany, kardinal-primas uherský. Roucho papežovo jest zcela bílé; jestiť oděn v bílý talár, v bělohedvábnou mozzettu hranostajem lemovanou, po níž splývá bílá štola zlatem vyšívaná. Na hlavě má bílou čepičku a nad ní klobouk z červeného aksamitu.

Přede dveřmi chrámovými očekávají průvod kapitola kanovnická, duchovenstvo arcibiskupského dvora, v čele jeho kardinál Heřan, pak veškeří biskupové a prelátové. Obratný diplomat Heřan, Josefův vyslanec u dvora římského, schválně za tím účelem přijel do Vídně. Jakožto diakon jest oděn v dalmatiku, maje na hlavě bělohedvábnou mitru. Biskupové mají své slavnostní ornáty, nesouce hlavu pokrytou karmasinovou čepičkou a mitru z bílého hedvábného damašku o černohedvábném třepení držíce v rukou. Uvítavše papeže, provází jej do chrámu. Batthyany a Heřan nesou cípy pluvialu.

Vstupné lístky do chrámu obdržela pouze šlechta. Ode dvora z ministrů a předních hodnostářů vládních nikdo není přítomen — císař dav se omluviti, odřekl svou přítomnost. Ceremoniář římský žádal, aby při mši císař předčítal evangelium a usedl pak na stolec o jeden stupeň nižší stolce upraveného pro papeže. Josef odpověděl, že proti takovému nařízení ničeho nenamítá, že však jest mu velmi líto, musiti se zříci návštěvy služeb božích, jelikož stížen jest neduhem očním dosti povážlivým.

Za tou příčinou byl také stolec pro císaře připravený odstraněn s povýšeného místa, na němž byl postaven.

Při vchodu do chrámu podává kardinal Migazzi papežovi svěcenou vodu; papež pokropiv sama sebe, kropí i ostatní. Nyní přistupují ceremoniářové v černém oděvu a v černých pláštích, kteříž políbivše nohy papežovy svlékají mu střevíce a obouvají ho v "papežské boty."

Mezi tím přibližují se kardinálové, biskupové a preláti, aby vykonali homagium, kteréž se odbývá v přiměřeném pořádku dle stupně důstojnosti. Tři přítomní kardinalové líbají papeži ruku, biskupové koleno, preláti nohu. Ceremoniáři přinášejí se stolu, na němž rozestaveny jsou mísy, konve, džbány, láhve a jiné posluhové nádoby, umyvadlo a konvici, papež umývá si ruce, papežův osobní lékař přináší ručník k utírání.

Nyní odívají kníže Švarcenberk a kníže Auersperg papeže stolou, dalmatikou, kasulou a paliem, kdežto kardinál Batthyany posazuje mu trojitou korunu na hlavu. Kardinál Migazzi přisluhuje jako arcidiakon, Garampi jako diakon. Po té pohybuje se průvod k choru pašiovému, kdež se vykonává pocta největší svátosti, pak k stupňům oltáře, při němž má papež slaviti mši.

Hudba chrámová započala. Papež, jenž modle se před oltářem o tiaře odejmuté byl klečel, pozvedne se, kráčí po stupních k oltáři, zapálí kadidlo a usedne. Po té povstane opět, intonuje Gloria in exelsis, pomodlí se otčenáš a přečte evangelium. Epištolu odzpěvuje latinský subdiakon, po něm subdiakon řecký; oba přinášejí své knihy k papežovi, kterýž políbiv je se posadí a řečni k shromážděným jazykem latinským; obsahem řeči té jest radostné vzkříšení spasitele. Pouhou improvisací řeč jeho zajisté není. Jeden z ceremoniářů kleče drží před ním velikou knihu, v níž řeč jest vytištěna, aby v případě nevěrnosti pamětu dále mohl z ní čísti.

Nyní započíná papež odzpěvovati Credo a pak následuje vážemné podkuřování, při čemž nebývá lehkou úlohou, zachovati slušnou vážnost a neusmáti se.

Papeže podkuřuje kardinal-diakon, kterěhož zase podkuřují assistující kardinálové; pak přicházejí na řadu biskupové jeden za druhým. Hodnostáři tito před kouřením i po něm činí sobě vzájemné poklony. Po té přichází obřad líbání. Papež políbí diakona, tento přisluhujícího kardinala, ten zase poddiakona a takto líbání obchází od biskupů ke kněžím, od těchto k obyčejným diakonům. Poddiakon utrpí při tom nejvíce, nebo musí kde koho zlíbati.

Po té ubírá se papež, obklopen nejbližším svým duchovním komonstvem, k svému stolci, u něhož klesne na kolena, kdežto diakon, stoje s poddiakonem a několika příslušnými kněží u oltáře, položí svěcenou hostii na patenu, kterouž pozvedne do výše, aby ji každý viděti mohl. Patenu přikryje se pak jinou patenou a přinese k papeži. Totéž se stane s posvěceným kalichem. Kalich přináší se papeži zároveň se zlatou cívkou čili trubicí; touto cívkou má papež píti z kalicha.

Když se byl papež po nějakou dobu modlil, ujme svátost pod obojí a podává diakonovi i poddiakonovi částice své hostie. Po té pomodlí se otčenáš a udílí slavné požehnání.

A tím ukončilo se veliké divadlo slavné mše papežské v dómu svatoštěpánském ve Vídni. K polednímu hrnulo se opět vše k císařskému domu. Prostranné předhradí bylo lidem jako nabito, až k vzdáleným ulicím a náměstím stály těsné davy, veškerá okna byla diváky přeplněna, ano i střechy byly obydleny.

Pavlan bývalého kostela jezovitského jest potažen karmasínovým aksamitem. Baldachin pne se nad ním, pod baldachinem postaven jest trůn.

Konečně po dlouhém čekání — byla již třetí hodina odpolední — objeví se subdiakon, nesa v ruce papežský kříž, provázen po obou stranách dvěma ceremoniáři, jichž každý nese stříbrný svícen o vícero ramen s rožhatými voskovicemi. Za těmito přicházejí dva biskupové a tři kardinalové v plném ornátě; konečně papež sám, jenž se usadí na trůnu. Oděn jest v bílý pluvial, s tiarou na hlavě.

Po rozsáhlé prostoře rozkládá se úplné ticho. Mužové obnažují hlavy. Papež hlasitě jme se prozpěvovati začátek formule rozřešení; čtyry sta zpěváků pokračují až k jejímu ukončení.

Nyní pozvedne se papež, kardinal Batthyany sejme mu tiaru s hlavy, a Pius pokročí až k zábradlí pavlanu.

Zástupové sklánějí kolena, hrobové ticho panuje vůkol, pouze ob čas přerušované pláčem a vzlykáním. Proč pláčí tito lidé? Ti nejméně dovedli by udati příčinu svého pláče, kdož nejhlasitěji vzlykají.

Po krátké přestávce, jakáž náležela k dojemné velebnosti výjevu, odzpěvoval papež požehnání v jazyku latinském.

A v témž okamžiku, když pozvedl ruku k žehnání, zarachotí ze zdáli výstřely granátníků, zahřmějí výbuchy děl.

Za dlouhé modlitby podporují dva biskupové ramena svatého otce, jenž tu stojí s hlavou vzpřímenou a s očmi k nebi pozdviženými. Kdož znali písmo starého zákona, upamatovali se, že Aron a Hur taktéž podporovali ruce Mojžíšovy, když se modlil za Josua a jeho zástupy proti Amalikským.

Po uděleném požehnání opět posadí se papež. Kardinal Batthyany pokleknuv před ním svolá jménem lidu:

Indulgentiam, beatissme pater! "Odpustky svatý otče!"

"Plenariam!" (plnomocné!) zní odpověď.

A po té prohlašuje biskup plnomocné odpustky.

Tím ukončena jest celá řada obřadů, k nimž církev použila veškerého svého oslňujícího apparatu a všeho, což působí na smysly lidu. Upevnění neuvědomělých národů v slepé víře bylo jejím účelem, mimo to ale celá slavnost měla býti měřítkem počtu a síly věřících. [illegible] lid ještě dalek jest toho, aby odrost vodítkům kněžstva. Pius přesvědčil se na své vlastní oči, že mnišští řádové velmi dobře připravovali půdu, a že přičinění jejich nezůstalo bez účinku.

(Pokračování.)

Rahel.

Od *Ady Christenovy.*

(Dokončení.)

Smrti staré paní jen málo se změnilo. Od té doby, co jsme se byly naproti ubytovaly, obstarávaly jsme samy tu malou domácnost, abychom nemocné paní všechnu práci uspořily. Jakub, Rafaelův otec, vracel se jako dříve každého týdne teprv v pátek domů ze své obchůzky po vesnicích a v neděli zase již odcházel; kdykoliv se vzdaloval, kladl starý ten muž také nám ruku zlehka na hlavu, jako malé Rahelce. Vzpřímen kráčíval po zámeckém vrchu dolů, těžký ranec na zádech zdál se mu lehkým, a když nás zpátky nahoru pozdravoval, byl ostrý jeho obličej ještě hrdý a vážný... Ale čím hloub dolů k ostatním lidem sestupoval, tím více se jeho hřbet ohýbal, tím těžší zdálo se mu jeho břímě, tím zemdlenější vrásky stahovaly se mu kolem žalupiných úst, a když jsem ho jednou v neděli z rána dole u strážnice pandurů — kteráž na samém úpatí hory se nalezala — potkala, usmíval se ten ledovlasý muž pokorně na ozbrojené junáky, smekl dvakráte, třikráte svou ošumělou čepici a kráčel pak shrben a s plachými očima zvolna městečkem.

Malá Rahelka běhávala dříve často kus cesty s dědečkem a neukazovala se pak celého půl dne. Ale po smrti staré paní musila část svých potutelných zvyků odložit a mně po ruce zůstávat, obzvláště proto, že Běta málo volného času měla, ježto se mnoho učila z knih, kteréž přede mnou opatrně skrývala.... Často vycházela si také na několik hodin do lesa; že prý se tam svým úlohám lépe učí, pravila mi z krátka a jaksi cize, když jsem se jí byla tázala. Někdy probudila jsem se pozdě v noci a viděla jsem ji, kterak na svém lůžku pilně četla, časem docházela také dolů do synagogy, a lidé v městečku divili se a ptávali, co že prý ta malá herečka často i večer u starého, ale ovšem velmi učeného rabína dělává, který hned vedle modlitebny bydlil a velmi šeredně zpíval.

Tak přiblížil se štědrý večer. Zvědavě stála u mne Rahelka, když jsem malou jedli pozlátkem a řetězy z barevného pozlátka ověšovala, několik voskových svíček nalepovala a skromounké věci, kteréž jsem Bětě darovati chtěla, pod stromkem urovnávala.

"Proč pak to děláš?" ptala se mne pojednou Rahel a zatřásla stromkem.

"Protože je dnes štědrý večer."

"Co jest to štědrý večer?" tázalo se dítě již horlivěji.

"Ježíš Kristus narodil se dnešní noci před tisíci a tolika lety."

"Tak!..." pravila zamyšlejíc se, "to je jen zkrvácený člověk, který na velikém kříži visí, tam dole u té školy, ten prý se tak jmenuje, je pravda?"

"Ano."

"Ale ten se nemohl naroditi, vždyť je ze dřeva! a kdo pak ho tam pověsil?" naléhala na mne Rahel s odporným chvatem, vzpomínajíc toho nepěkného obrazu. "Proč pak toho dřevěného muže na kříž přibyli a tak ošklivě krví omalovali?"

"Ten dřevěný muž je toliko obrazem skutečného, který kdysi byl ukřižován!"

Oči podšeného dítěte utkvěly na mých ústech.

"Kdy?.... Kde?.... Živý, železnými hřebíky?!.... O!....kdo pak to mohl učinit?!"

Ale mnou nehnula zákest ani bolestný výkřik dítěte, mnou ovládla všechna ta tvrdost a bázeň, kteréž mi vštípeny byly již co dítěti, strach z toho, že jsem o svém bohu jako o bytosti sobě rovné mluvila, a zatvrzelost k tomu ubohému, uštvanému, utýranému národu.... S dětinsky vzdorovitou zlomyslností odpověděla jsem tedy děvčátku:

"Kdo že ho ukřižoval? — Vy — Vy — Židé!"

Co živa budu, nezapomenu, jak to dítě zbledlo, jak svými hubenýma rukama mé rámě sevřelo a na mne oči vyvalilo, jak se jeho sevřené rty zvolna otevíraly a jak dítě skrze zuby opovržlivě a sykavě mi odseklo:

"Ty lžeš!"

Nevím, proč mnou tato dvě slova tak otřásla, pokoušela se o mne závrať a bylo mi, jako bych byla dítěti nesmírnou křivdu učinila — tomu dítěti a od počátku jim všem — všem! — Setřásla jsem se sebe ty malé ručky a běžela naproti k Jakubovi abych si Bětu přivedla, u ní chtěla jsem útěchy nalézti, ona měla mne uspokojit, ona měla přijíti, abychom byť i v židovském domě, přece pravým způsobem svůj štědrý večer oslavili. Hledala a hledala, ale nenalezla jsem ji nikde. Právě chtěla jsem se opět do naší světničky vrátit, když měsíc vyšel, a tu uzřela jsem ji nahoře na pavlánu stojící a do [illegible] Vyběhla jsem vzhůru k ní a [illegible] ji, aby do naší světničky [illegible] pila, ale ona stála nepohnutě a hleděla ven do roviny.... Sníh třpytil se v záři měsíčné a na neobsáhlé jeho ploše nejevil se nikde ani černý stínek, ale Běta napínala se na špičkách, aby dále dohlednouti mohla; naslouchala s tělem dolu nahnutým, však nebylo slyšet ničeho, než toliko blmotné výskání pandurů dole, kteří také štědrý večer světili.

"Nevidíš nic — nyní?" ptala se Běta ani se na mne nedívajíc.

"Ne.... Ano!.... něco černého tam.... nyní mihlo se to kolem hřbitova!"

"Jezdec, pravda-li?!"

Otázka tato zněla jako smích a pláč zároveň.

"Opravdu, jezdec!...," vyrazila jsem ze sebe a zachvěla se zimou a úzkostí, neboť Běta vanula se skoro jen ve vzduchu, tak velice se byla ven vypnula.

Jezdec blížil se vždy více a více, již uháněl městečkem k zámeckému vrchu, a když byl k hradební zdi zabočil, strhla mne Běta dolů na schody a ruka v ruce utíkaly jsme přes nádvoří do své komůrky.

"Jdi trochu naproti k Rahelce", prosila jsem Bětu, ona blaženě přikývla, pohledla vzhůru k jiskřivým hvězdám, zavřela na okamžik své dobré modré oči, přitiskla mne k ňadrům, jakoby se loučila a vyběhla pak vzhůru do světnice našeho hospodáře. Ačkoliv se mnou nikdy o Rafaelovi nemluvívala, věděla jsem přece, že on to byl na něhož čekala, a že sněhem tlumený dusot kopyt jeho koně k nám vzhůru se nesl.

Vešla jsem do naší světnice, rozsvítila svíčky vánočního stromku, urovnala ještě jednou dary pro Bětu, rozjímala jsem také, co pěkného asi ona mně podaruje, odříkávala bez myšlenek jakousi modlitbu, zapálila jedlovou větvičku, aby byla ve světnici čerstvá lesní vůně, a když všecko připraveno bylo, došla jsem naproti, abych si Bětu přivedla.

O té nezapomenutelné hodiny!

Zlehka otevřela jsem dvéře, prostrčila jen hlavu, ale klopýtla jsem ihned sama do vnitř..., neboť uprostřed světnice ležela ona.... má přítelkyně a družka, má Běta ležela na prsou Rafaela, na prsou žida.... Starý držel ruce na jejích ramenech a Rahel stála, jako skřítek mně vstříc se smějíc, vedle svého dědečka.

Že se svět nebořil, nechápala jsem, kolem mne točila se arci celá světnice velmi povážlivě a dle mého nejhlubšího přesvědčení viklala se aspoň stará naše věž.

"Běto!" vzlykala jsem hlasitě, "pohleď tam naproti, vánoční stromek je už zapálen, myslím, že si tam pospolu sedneme, hodí se to pro nás lépe, než....abys zde...."

"Tiše, miláčku," přerušila mne jemným hlasem, "jdi si jen klidně do své světničky ke svému stromku, mám tě ze srdce ráda, ale Rafaela mám ještě raději.... Neplač, stanu se brzy jeho ženou, a proto nemám již žádného štědrého večera....neboť od čtyr nedělí jsem židovkou...."

Stará věž stála pevně — slyšela všechny tyto ohavnosti a nehnula se, já ale usedla jsem na židlici čekajíc, že se přec něco státi musí, že tak trochu ohně s nebes sprchne anebo něco jiného, ale nestalo se pranic, jen malá Rahel připloužila se ke mně jako kočka a pravila tónem co nejalomyslnějším:

"Lenou nazývá se Běta od čtyr nedělí, poněvadž již dávno mezi nás náleží.... Poslouchej, pomáhala snad ona také na kříž věšet toho krvavě omalovaného muže?"

Mlčky a samotna odešla jsem do naší světničky a položila těžkou, jako omámenou hlavu na stůl. Nade mnou praskalo jehličí vánočního stromku, kteréž časem chytalo, svíčky dohořívaly jedna po druhé, ale mně bylo, jako bych byla opuštěna, zapomenuta, samotna v širém světě.... Neslyšela jsem ani, že Běta vešla a jakýsi balík přede mne položila, vyskočila jsem vrávoravě teprv, když mne do svého náručí táhla.

Půl noci vypravovala mi historii své lásky. Byla prý jsem příliš mladá, než abych ji byla mohla porozumět před dvěma lety, když k naší společnosti se přidala. Ale nyní že mi již říci může, kterak se již dávno shledali a svojimi býti nesměli, ale v srdcích od sebe upustiti nemohli. Kterak všechny síly napjala a v noci a mlze společnost a město opustila, kde on co vychovatel žil, kterak k nám se dostala a marně se namáhala, aby na Rafaela zapomněla.

"Viděla's," končila své vypravování, "jak jsem ho opět nalezla v jeho chudobném domě otcovském; co on nemohl a nesměl k vůli své rodině, mohla a směla jsem já, osamělá....zřekla jsem se své víry, abych se jeho ženou státi mohla...."

— — — — — — —

Tomu je už dávno, ó jak dávno! Malá Rahel je nyní krásnou mladou paní, učitelnicí své švagrové, mé Běty, kteráž mi píše štěstím překypující listy ze svého nájemného dvorce v Uhrách. Přečtla jsem velké množství [illegible] knih a [illegible] jsem se snad proto již [illegible] krásnou Rahel, [illegible] jednou za [illegible] [illegible]

CHE[illegible]EA, IOWA.

J. B. MUSIL.

Sedlář a čalouník, zhotovuje všechny práce ve svém oboru k úplné spokojenosti. Správky se bez odkladu vykonávají. Za všech na práci se ruší. Přijďte a přesvědčte se. (d42r5)

Hambursko-americká paroplavební společnost.

Hamburg - Amerikanische Packetfahrt Actien-Gesellschaft.

PŘÍMÁ POŠTOVNÍ PAROPLAVBA mezi Hamburkem a N. Yorkem

[illegible]

Lodě výpravy konají se z HAMBURKU do NEW YORKU každou středu — a — Z N. YORKU do HAMBURKU každý čtvrtek.

Z jara a na podzim konají se z Hamburku do New Yorku a z New Yorku do Hamburku mimořádné výpravy vždy v SOBOTU.

Přeplavní ceny:

Z Hamburku do Nového Yorku I. kajuta $120 zlata, II. kaj. $72 zlata, mezipalubí $32 papír. Z Nov. Yorku do Hamburku: I. kaj. $100 zlata, II. kaj. $60 zl. mezipalubí $30 v papírech. Děti od 1—10 roků platí polovičku. Kojenci z Hamburku do Nov. Yorku $2 zlata.

V Hamburku podá bližší zprávu generální jednatel

AUGUST BOLTEN

Wm. Miller's Nachfolger

33-34 Admiralitätstrasse,

kde Čechové najdou [illegible] JOSEFA PASTORA.

V New Yorku podají bližší zprávu generální jednatelé:

KUNHARDT & CO., 61 Broad Str., N. Y.

C. B. RICHARD & BOAS, 61 Broadway N. Y.

Jakož i jich jednatelé po Spoj. Státech.

[illegible]

Sev. německý Lloyd

Pravidelní přímá PAROPLAVBA mezi Bremen a New Yorkem přes Southampton

[illegible]

Expediční dnové jsou ustanoveni:

Z Bremen každou sobotu, ze Southampton každé úterý, z New Yorku každou sobotu, na kterýžto lodi vezmou sebou POŠTU SPOJENÝCH STÁTŮ.

[illegible]

Ceny převozní:

z Bremen do New Yorku: [illegible]

z New Yorku do Bremen, Londýna, Havru a Southamptonu: [illegible]

Vše se stravou. Dítky od 1 do 10 roků polovici.

[illegible]

Stran přeplavě do Bremen, Hamburg, Antverp, Amsterdam, Rotterdam, Southampton, Hall a Londýna, obraťte se na

OELRICHS & Comp.

No. 2 Bowling Green, New York.

Jednatelé v Omaha: Caldwell Hamilton & Co. August Weiss.

1877

OMAHA and SAINT LOUIS SHORT LINE.

Dráha KANSAS CITY, SAINT JOSEPH a OMAHA.

[illegible]

Geo L. Bradbury, General Agent.

Jos. [illegible], Passenger Agent.

J. F. Barnard, Gen'l Sup't, St. Joseph, Missouri.

C. K. Rak.-Uher. Consulat v Chicago,

63 5th Ave. roh Washington

Jediný konsulát v Americe, který zaujímá Čech!

[illegible]

Krajané povolávající přátele své za oceán, mohou u nás koupiti lístek z Čech až na místo v Americe.

[illegible]

PICK & NOWAK, 63 Fifth Av. CHICAGO Ill.

NEPŘÍTEL NEMOCÍ ZHOUBCE vší BOLESTI u člověka a zvířete jest slavný starý

MUSTANG LINIMENT.

[illegible]